

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»
Ανάπτυξη και Αναδιάρθρωση της Ευρωπαϊκής Υπαίθρου

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), η παραγωγή τοπικών τροφίμων και η αλλαγή των διαιτητικών συνηθειών στην Ευρώπη

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος

Τμήμα Γεωγραφίας,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Το σκεπτικό της παρουσίασης

- Βασικός στόχος της παρουσίασης είναι να καταδείξει τον τρόπο ή τους τρόπους με τους οποίους η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) σχετίζεται με την προώθηση των τοπικών τροφίμων αλλά και νέων διατροφικών συνηθειών οι οποίες συνάδουν με τα τρόφιμα αυτά.
- Επίσης, θα γίνει αντιπαραβολή των απόψεων και των προσεγγίσεων που αναπτύσσονται στην Ευρώπη με αυτές που αναπτύσσονται στις ΗΠΑ που αποτελεί τον αντίποδα στην θεώρηση και την πρόσληψη των τοπικών τροφίμων.
- Απώτερος στόχος είναι να αναδειχθούν οι αντιφάσεις και οι αντιγνώμεις για τα τοπικά τρόφιμα. Παρατηρείται σημαντική αδυναμία ενιαίας θεώρησης των τοπικών τροφίμων καθώς και των διατροφικών συνηθειών που τα συνοδεύουν.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική

- Η ΚΑΠ υπήρξε η μόνη οικονομική πολιτική της ΕΕ η οποία υποκατάστησε σε πολύ μεγάλο βαθμό τις εθνικές πολιτικές
- Έχουν υπάρξει μέχρι σήμερα αρκετές αναθεωρήσεις της ΚΑΠ (1988, 1992, 1999, 2003, 2013)
- Οι διαδοχικές αναθεωρήσεις της ΚΑΠ έχουν οδηγήσει σε σταδιακή αλλαγή του προσανατολισμού της από την ανάπτυξη της γεωργίας στην ανάπτυξη της υπαίθρου και στην προστασία του περιβάλλοντος
- Η εφαρμογή της ΚΑΠ έχει δεχτεί κριτική αναφορικά με το βαθμό κατά τον οποίο έχει επιτύχει τους στόχους της

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ

Η συνθήκη της Ρώμης (1957) προσδιορίζει τους στόχους της ΚΑΠ στο άρθρο 39, σήμερα άρθρο 33 στην ενοποιημένη απόδοση μετά τη συνθήκη για την ΕΕ:

- ✓ Βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας του αγροτικού τομέα
- ✓ Εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες
- ✓ Σταθεροποίηση των αγορών των αγροτικών προϊόντων
- ✓ Διασφάλιση της προσφοράς και διαθεσιμότητας των αγροτικών προϊόντων
- ✓ Διαμόρφωση λογικών τιμών για τους καταναλωτές

© Original Artist / Search ID: j100139

" I get so much subsidy I don't know what to do with it!"

Rights Available from CartoonStock.com

Τα θετικά και τα αρνητικά της ΚΑΠ

Κριτική στην ΚΑΠ 1/2

- Η ΚΑΠ λόγω της παρεμβατικής της φύσης δημιουργεί πλεονάσματα και ευνοεί την **υπερπαραγωγή** συγκεκριμένων προϊόντων τα οποία δεν καταναλώνονται αλλά συχνά μάλιστα καταστρέφουν τις αγροτικές οικονομίες των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Επενδύονται μεγάλα ποσά σε προϊόντα που σπαταλώνται
- Οι **φορολογούμενοι** των χωρών της ΕΕ προσφέρουν αρκετά μεγάλα ποσά που χρησιμοποιούνται για να ωφεληθεί μια μειοψηφία ατόμων (που είναι οι αγρότες) και για να παραχθούν τελικά ακριβά τα τρόφιμα. Το 38% του προϋπολογισμού της ΕΕ χρηματοδοτεί την ΚΑΠ και οι ωφελούμενοι είναι μια μικρή ομάδα παραγωγών.

Τα θετικά και τα αρνητικά της ΚΑΠ

Κριτική στην ΚΑΠ 2/2

- Η ΚΑΠ οδηγεί στον πλουτισμό έναν μικρό αριθμό μεγάλων παραγωγών (γαιοκτήμονες, μεγάλες επιχειρήσεις, κ.λπ.), ενώ η πλειοψηφία των παραγωγών λαμβάνει περιορισμένη χρηματοδότηση/ υποστήριξη. Τελικά ωφελούνται οι λίγοι μεγάλοι παραγωγοί σε βάρος των μικρών παραγωγών που απλώς επιβιώνουν. Επιπρόσθετα, οι μικροί παραγωγοί των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών αποκλείονται από την Ευρωπαϊκή αγορά.
- Το κόστος της ΚΑΠ είναι μεγάλο για τους φορολογούμενους, για τα κράτη, ενώ η ελεύθερη αγορά θα επέτρεπε την εισαγωγή φθηνών προϊόντων από άλλες χώρες και δεν θα υπήρχε πρόβλημα έλλειψης τροφίμων. Η αγορά αυτόματα θα έλυνε τις ανισομέρειες στην προσφορά και ζήτηση τροφίμων.

Τα θετικά και τα αρνητικά της ΚΑΠ

Θετικά της ΚΑΠ 1/2

- Η ΚΑΠ εξασφαλίζει **διατροφική επάρκεια** καθώς ένας από τους βασικούς στόχους της είναι η εξασφάλιση επάρκειας τροφίμων σε λογικές τιμές. Η ΚΑΠ αντιμετωπίζει την ανασφάλεια που ενδέχεται να προκύψει από την κλιματική αλλαγή η οποία θα έχει επιπτώσεις στην παραγωγή συγκεκριμένων τροφίμων.

- Λόγω του σχετικά χαμηλότερου εισοδήματος των αγροτών σε σχέση με τους άλλους εργαζόμενους της ΕΕ οι απασχολούμενοι στη παραγωγή αγροτικών προϊόντων μειώνονται σταθερά όλα τα τελευταία έτη. Η **ΚΑΠ προσφέρει στήριξη στους αγρότες** καθώς επίσης δημιουργεί υποδομές για τους κατοίκους της υπαίθρου, οι οποίοι είναι πολυάριθμοι και είναι αναγκαίοι για την διατήρηση των αγροτικών περιοχών.

Τα θετικά και τα αρνητικά της ΚΑΠ

Θετικά της ΚΑΠ 2/2

- Η ΚΑΠ προωθεί την **ποιότητα και την ποικιλία** μέσα από τις πολιτικές της για τα τρόφιμα. Πάνω από 750 τοπικά τρόφιμα και 2.000 κρασιά προωθούνται μέσω της ΚΑΠ που στηρίζει την πολιτισμική και διατροφική κληρονομιά της Ευρώπης. Η ΕΕ βρίσκεται στην πρωτοπορία της διατροφικής ασφάλειας, και παράλληλα υποστηρίζει την βιολογική παραγωγή τροφίμων.
- Η ΚΑΠ όλο και περισσότερο **στρέφεται στην προστασία του περιβάλλοντος** στηρίζοντας τις πρωτοβουλίες και μέτρα διατήρησης των φυσικών πόρων, καθώς επίσης προωθεί την ήπια αξιοποίησή τους. Επιπρόσθετα, όλο και περισσότερο η διατροφική κληρονομιά συνδέεται με τους τρόπους παραγωγής και ενδυναμώνεται η διασύνδεση της γεωργίας με τα τοπία της υπαίθρου.

Οι καταναλωτές χωρών της ΕΕ για τα τοπικά τρόφιμα

- Πρόσφατη έρευνα (Ιανουάριος 2015) που έγινε σε 8 χώρες (Βουλγαρία, Ισπανία, Τσεχία, Ην.Βασίλειο, Γερμανία, Γαλλία, Ουγγαρία, Πολωνία) έδειξε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των καταναλωτών αγοράζει τοπικά προϊόντα για να στηρίξει την τοπική οικονομία, το περιβάλλον και για να υποστηρίξει μια καλύτερη διατροφή.
- Γενικά οι στάσεις των καταναλωτών είναι θετικές για τα τοπικά τρόφιμα, αν και διακρίνουν ορισμένες ανεπάρκειες (π.χ. έλλειψη πληροφόρησης, επαρκείς ποσότητες, στήριξη, κ.λπ.)
- Παράλληλα, όμως, οι καταναλωτές θεωρούν ότι οι κυβερνήσεις δεν κάνουν ό,τι μπορούν για να υποστηρίξουν τα τοπικά τρόφιμα. Άνω του 90% των ερωτώμενων θεωρούν ότι οι κυβερνήσεις τους παρέχουν ανεπαρκή στήριξη.

WHY PEOPLE BUY LOCAL

89%

think local food
supports local jobs

75%

say local food
is green

78%

think local food provides
balanced diets

foeeurope.org/localfood

Friends of
the Earth
Europe

f /FoEEurope

t @foeeurope

Πηγή: <http://foeeurope.org/localfood>

WHAT EUROPEANS REALLY THINK!

Πηγή: <http://foeeurope.org/localfood>

Πως πρέπει να αλλάξει η ΚΑΠ για να επαναστοχεύει στις ανάγκες των ατόμων

- Με βάση το κίνημα του Via Campesina (2015/2016) η ΚΑΠ θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί:
- Ο βασικός στόχος της ΚΑΠ είναι να προσφέρει ασφάλεια τροφίμων και κυριαρχία στους Ευρωπαϊκούς πληθυσμούς, αναπτύσσοντας την διατροφική κυριαρχία στις περιφέρειες.
- Πολυάριθμοι αγρότες σε όλες τις Ευρωπαϊκές περιφέρειες μπορούν να εξασφαλίσουν παραγωγή τροφίμων τόσο σε ποσότητα όσο και ποιότητα.
- Όλοι οι παραγωγοί πρέπει να έχουν την ευκαιρία να εμπλακούν στην υγιέστερη και πιο περιβαλλοντικά φιλική παραγωγή ενώ η δημόσια υποστήριξη θα πρέπει να επιτρέπει την μετάβαση αυτή σε όλους.

Πως πρέπει να αλλάξει η ΚΑΠ για να επαναστοχεύει στις ανάγκες των ατόμων

- Προκειμένου να εξασφαλίσουν την επιχείρησή τους, οι παραγωγοί θα πρέπει να έχουν αξιοπρεπές εισόδημα, βασισμένο σε δίκαιες τιμές (που να επιτρέπουν την διαβίωσή τους χωρίς την υποστήριξη για την πλειοψηφία των εκμεταλλεύσεων, πέρα από τις ανάγκες για επένδυση και μετάβαση).
- Τα εργαλεία δημόσιας ρύθμισης της αγοράς και της παραγωγής, όπως τα πλαφόν ή άλλα, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται πραγματιστικά προκειμένου να ρυθμίζουν την προσφορά και την ζήτηση.
- Οι συνθήκες που αποκαλούνται «ελευθέρου εμπορίου» που έχουν ήδη υπογραφεί θα πρέπει να αναθεωρηθούν, ενώ όσες βρίσκονται σε διαδικασία υπογραφής ή διαπραγμάτευσης θα πρέπει να διακοπούν.

Πως πρέπει να αλλάξει η ΚΑΠ για να επαναστοχεύει στις ανάγκες των ατόμων

- Θα πρέπει να προωθηθούν οι δυνατές τοπικές και περιφερειακές αγορές ανοικτές σε όλους τους παραγωγούς, και να υιοθετηθούν οι κατάλληλες προδιαγραφές για μικρές ποσότητες και μειωμένο προσωπικό. Προώθηση τοπικών προβλέψεων για δημόσιες καντίνες και υπηρεσίες εστίασης.
- Εργαλεία αμοιβαίας ασφάλισης για όλους τους παραγωγούς θα πρέπει να μπορούν να καλύπτουν κινδύνους περιβαλλοντικούς και υγείας.
- Η δημόσια υποστήριξη θα πρέπει να αφορά δημόσια αγαθά: απασχόλησης, διατήρηση της οικογενειακής γεωργίας στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, εγκατάσταση νέων γεωργών, ποιότητα τροφίμων, προστασία της βιοποικιλότητας, νερό, κλίμα.

Πως πρέπει να αλλάξει η ΚΑΠ για να επαναστοχεύει στις ανάγκες των ατόμων

- Η Ε.Ε. θα πρέπει να αναπτύξει μια ενεργή πολιτική για την εγκατάσταση γεωργών και κτηνοτρόφων για τη γενεακή ανανέωση και την ζωτικότητα των αγροτικών περιοχών.
- Η δημόσια υποστήριξη είναι αναγκαία για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το περιβάλλον και την ευζωία των ζώων. Η κοινωνική συνθήκη για την παροχή βοήθειας θα πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων των εργατών γης, στην παροχή αξιοπρεπούς εισοδήματος και στην μη-διάκριση των εποχικών/ προσωρινά εργαζόμενων μεταναστών και των οικογενειών τους.
- Καμμία υποστήριξη δεν πρέπει να δίδεται στην βιομηχανική γεωργία.

Πως πρέπει να αλλάξει η ΚΑΠ για να επαναστοχεύει στις ανάγκες των ατόμων

- Θα πρέπει να αυξηθεί ο ρόλος των πολιτών για τις γεωργικές πολιτικές και τις πολιτικές για τα τρόφιμα, τόσο σε τοπικό (στο επίπεδο των τοπικών διατροφικών συμβουλίων), σε εθνικό αλλά και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η καινοτομία θα πρέπει να κατανοείται και να καθοδηγείται ως βασική διαδικασία για την διατήρηση της μικρής-κλίμακας και οικογενειακής γεωργίας, και το χτίσιμο ενός μοντέλου γεωργίας και παραγωγής τροφίμων που είναι κοινωνικά δίκαιο, αειφόρο και υγιές.
- Οι ερευνητικές χρηματοδοτήσεις θα έπρεπε να είναι, έτσι, κατευθυνόμενες προς εκείνα τα μοντέλα καινοτομίας που ευνοούν την μικρής-κλίμακας οικογενειακή γεωργία.

Το μέλλον της ΚΑΠ...

- Το Φεβρουάριο 2017 ξεκίνησε η δημόσια διαβούλευση για την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό της ΚΑΠ, ώστε να μεγιστοποιηθεί η συμβολή της πολιτικής αυτής στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.
- Η διαβούλευση ολοκληρώθηκε το Μάιο 2017, κατά τη διάρκεια της οποίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε πάνω από 320.000 απαντήσεις από τις 28 χώρες της ΕΕ.
- Ενδιαφέρον ήταν ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ήταν πολίτες (47,7%), το 36,5% γεωργοί και το 15,8% διάφοροι φορείς (ΜΚΟ, Ερευνητικά κέντρα, Πανεπιστήμια). Το 55% των ερωτηθέντων ήταν από τη Γερμανία, 0.2% από την Ελλάδα.
- Στις 29 Νοεμβρίου 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την Ανακοίνωση αναφορικά με το Μέλλον των Τροφίμων και της Γεωργίας, επικεντρώνοντας στην προστασία του περιβάλλοντος και στη στήριξη των αγροτών

Το μέλλον της ΚΑΠ...

- Το κίνημα του Slow Food μαζί με 150 ΜΚΟ σε κοινή δήλωση αναφέρθηκαν σε 6 βασικά σημεία για το μέλλον της ΚΑΠ
- Η βασική κριτική επικεντρώνεται στη **μετατόπιση από μία Κοινή Αγροτική Πολιτική** προς μία **Κοινή Πολιτική για τα Τρόφιμα** (Common Food Policy) με στόχο «*να δημιουργηθεί ένα πραγματικά βιώσιμο σύστημα διατροφής, εγκαταλείποντας τις βιομηχανικές μορφές παραγωγής τροφίμων*»
- Η οποία παράλληλα θα υποστηρίζει την υγεία και την ευζωία των πολιτών μέσω ενός αγροτικού παραγωγικού συστήματος που ενθαρρύνει την κατανάλωση υγιεινών, υψηλής διατροφικής αξίας και εποχικών προϊόντων

ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ I

- Η έρευνα του Ευρωβαρομέτρου πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο 2017 και η έκθεση εκδόθηκε το Φεβρουάριο 2018.
- Η Ελλάδα σε ποσοστό 74%, το μεγαλύτερο στις 28 χώρες της ΕΕ (51% ο μέσος όρος), αξιολογεί ως βασικότερο στόχο της αγροτικής πολιτικής της ΕΕ την εξασφάλιση «λογικών τιμών» στα τρόφιμα για τους καταναλωτές.
- Μόνο το 40% των Ελλήνων θεωρεί ότι η ΕΕ μέσω της (ΚΑΠ) εκπληρώνει το στόχο της για εξασφάλιση λογικών τιμών στα τρόφιμα για τους καταναλωτές, ενώ το 55% απαντά αρνητικά στο ερώτημα. Τα αντίστοιχα ποσοστά στις 28 χώρες είναι 56% (η ΕΕ εκπληρώνει το στόχο της) και 33% (δεν τον εκπληρώνει).

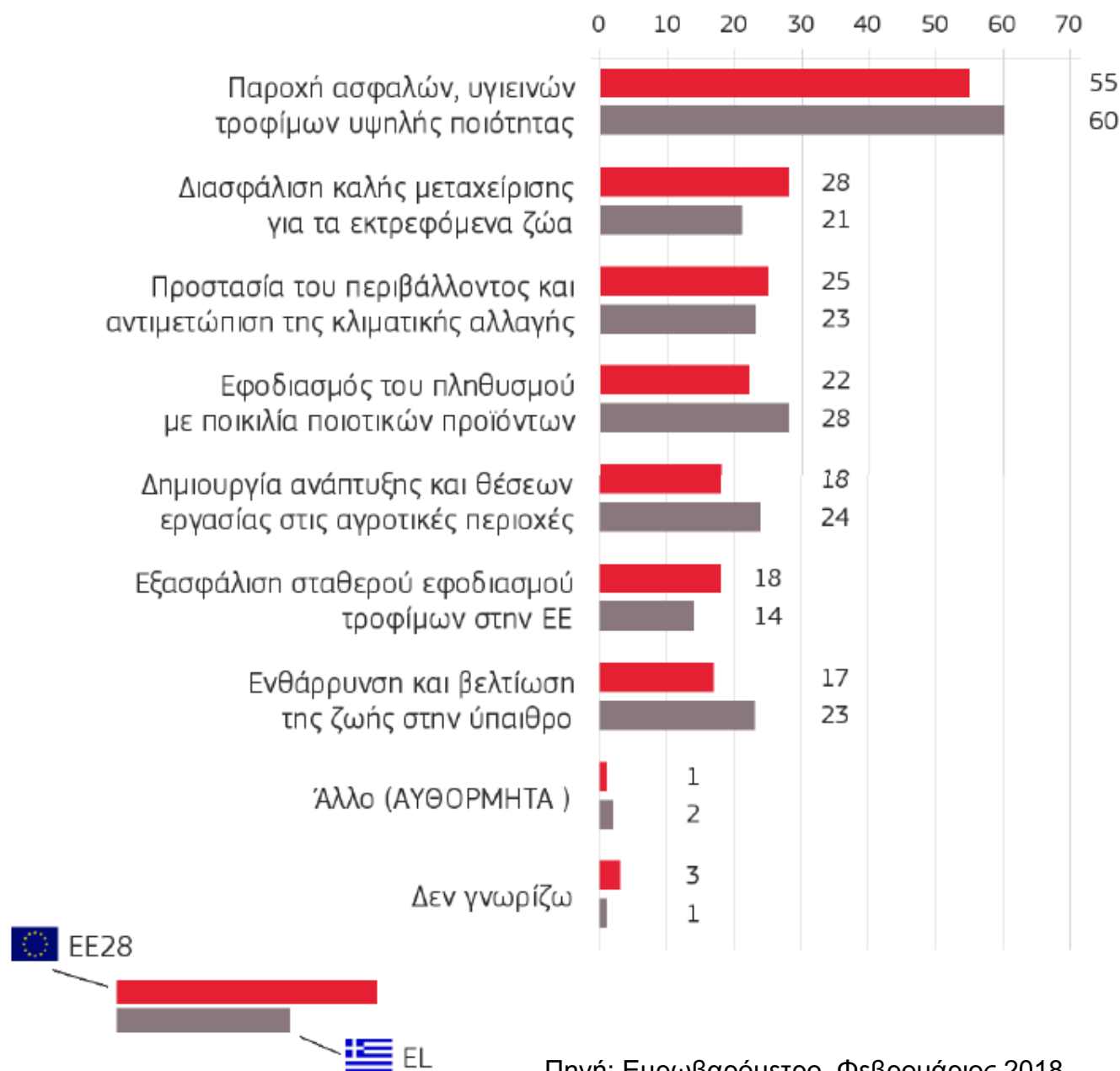
ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ II

Στο ερώτημα για το ποιος πρέπει να είναι ο κύριος στόχος της ΕΕ σε ό,τι αφορά την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης

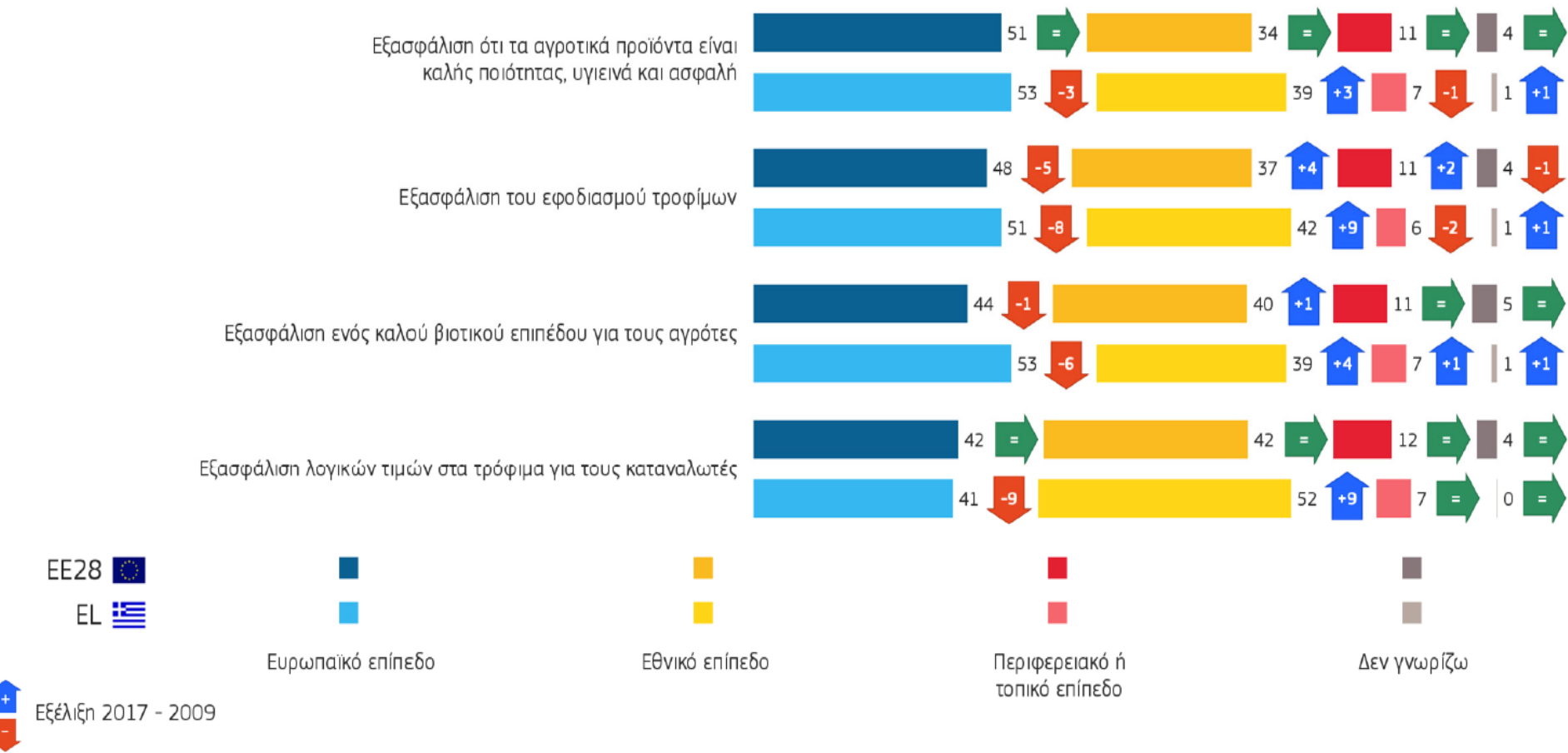
- Το 69% των Ελλήνων αξιολογούν ως βασικότερο στόχο την εξασφάλιση ότι τα αγροτικά προϊόντα είναι **καλής ποιότητας**, υγιεινά και ασφαλή (56% ο μέσος όρος στην ΕΕ),
- το 67% την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών με παράλληλη προστασία της υπαίθρου (46% ο μέσος όρος στην ΕΕ),
- το 58% την εξασφάλιση καλού βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες (49% ο μέσος όρος στην ΕΕ),
- το 50% την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (44% ο μέσος όρος στην ΕΕ),
- το 48% τη διασφάλιση ενός βιώσιμου τρόπου για την παραγωγή τροφίμων (43% ο μέσος όρος στην ΕΕ)

QC6 Ποιες πιστεύετε ότι θα έπρεπε να είναι οι δύο κύριες ευθύνες των αγροτών στην κοινωνία μας; (ΜΕΧΡΙ 2 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ)

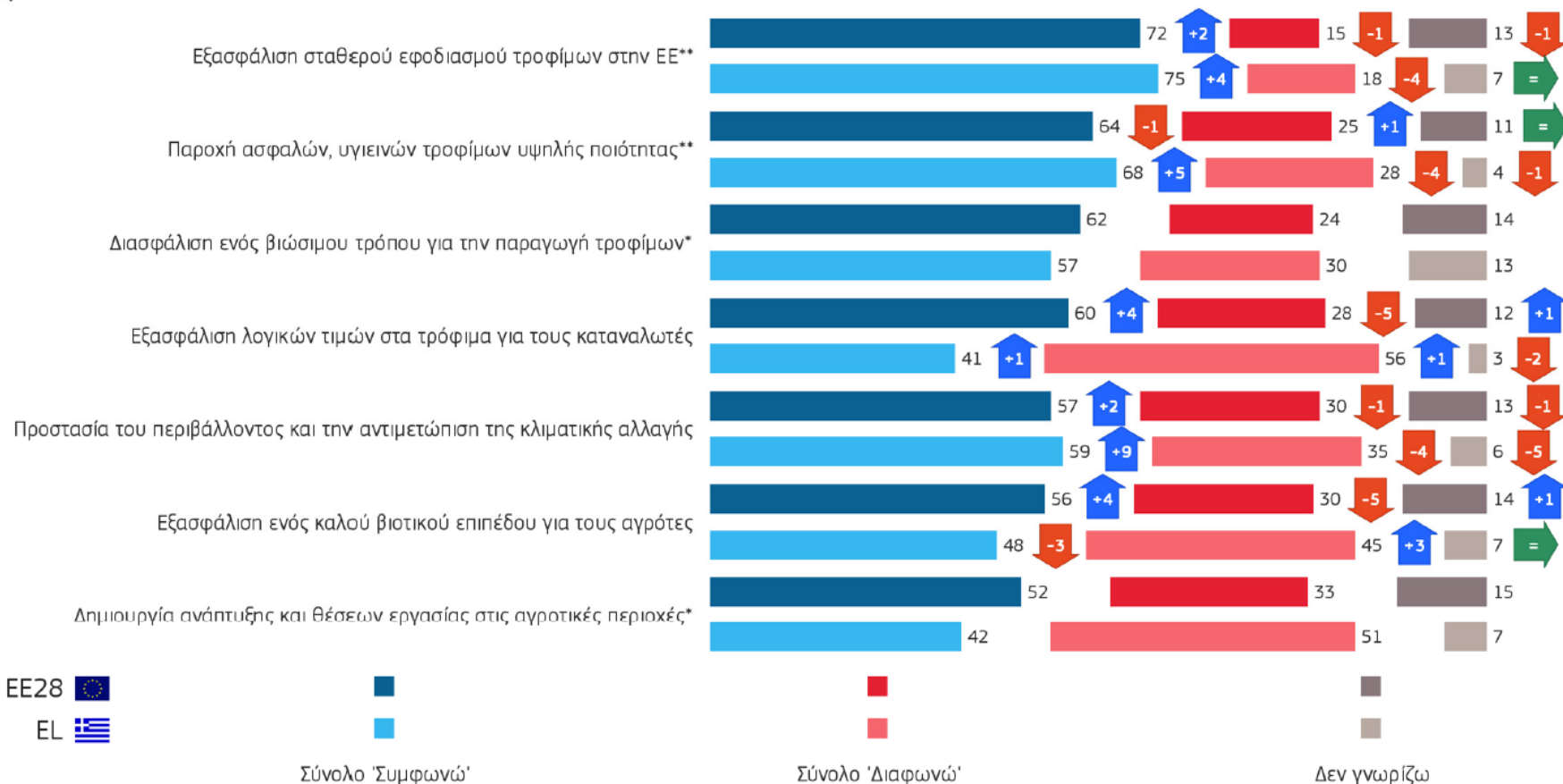
(%)

QC12 Για κάθε ένα από τα ακόλουθα ζητήματα που σχετίζονται με τη γεωργία και την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, πείτε μου αν κατά τη γνώμη σας θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε εθνικό επίπεδο ή σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.
(%)

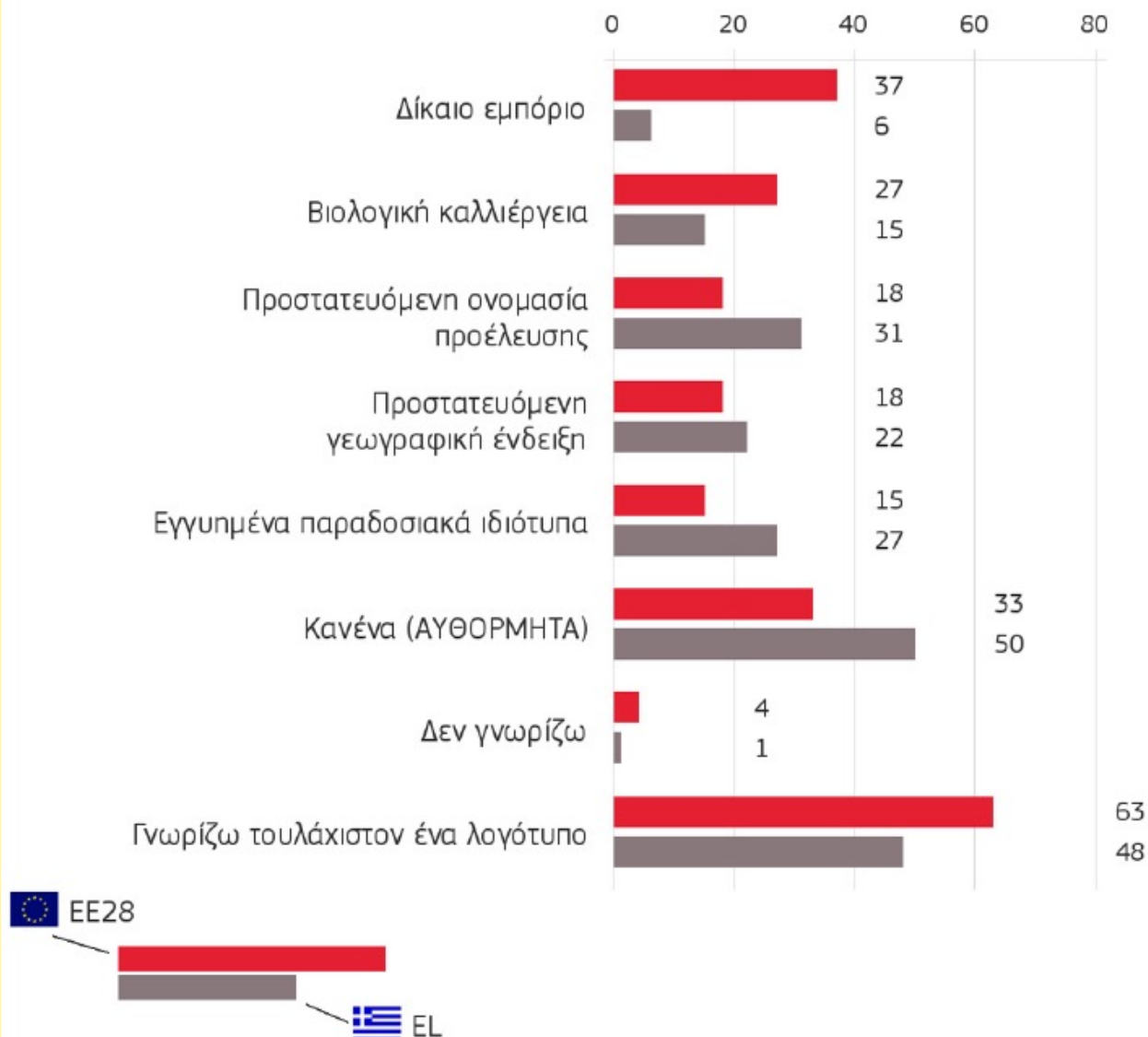
QC5 Σε τι βαθμό θεωρείτε ότι η ΕΕ μέσω της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) εκπληρώνει το ρόλο της για την...;
(%)

6. ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ ΜΕ ΕΤΙΚΕΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

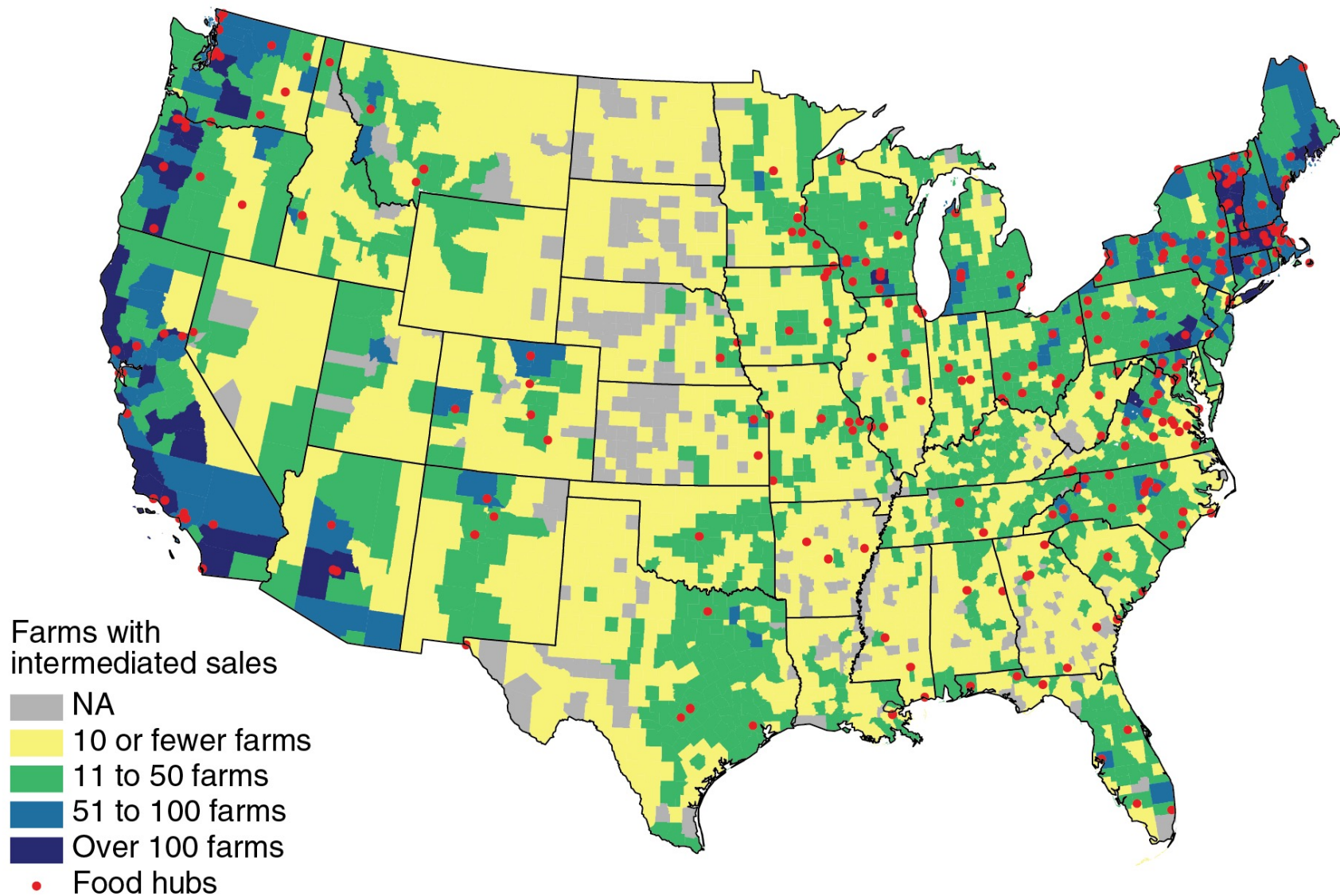
QC14 Ποια από τα λογότυπα γνωρίζετε; (ΠΙΘΑΝΗ ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ)
(%)

Οι απόψεις των καταναλωτών για τα τοπικά τρόφιμα στις ΗΠΑ

- Τα τοπικά τρόφιμα αποτέλεσαν ένα σημαντικό βήμα στην Αμερικανική αγορά τροφίμων. Υιοθετήθηκαν από τους μεγάλους προμηθευτές τροφίμων, και το μερίδιό τους διευρύνεται σταθερά τα τελευταία έτη.
- Οι λιανοπωλητές και τα εστιατόρια έχουν μπει για τα καλά στο κίνημα των τοπικών τροφίμων. Ειδικότερα εκτιμάται ότι τα τοπικά τρόφιμα αποτελούν μια αγορά 12 δις δολαρίων το 2014 με ετήσια αύξηση 9% η οποία αναμένεται να διαρκέσει ως το 2018 (ATKearney 2015).
- Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στην προώθηση των τοπικών προϊόντων μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, καθώς η δομή των αγορών τοπικών προϊόντων διαφοροποιείται σημαντικά όπως και οι λειτουργίες των παραγωγών τοπικών τροφίμων.

Farms with intermediated sales (2012), by county, and food hubs (2014)

Source: USDA Economic Research Service using data from National Agricultural Statistics Service, Census of Agriculture, 2012 and Agricultural Marketing Service, 2014.

PHILIP ACKERMAN-LEIST

REBUILDING THE FOODSHED

How to CREATE LOCAL, SUSTAINABLE,
and SECURE FOOD SYSTEMS

A COMMUNITY RESILIENCE GUIDE

MARCH 12, 2007

www.time.com

Is the Stock Market Getting Too Risky? ■ The Dubious Jesus Tomb

TIME

The best food you
can eat may be in your
own backyard. Here
is one man's quest
for the perfect apple

BY JOHN CLOUD

Οι απόψεις των καταναλωτών για τα τοπικά τρόφιμα στις ΗΠΑ

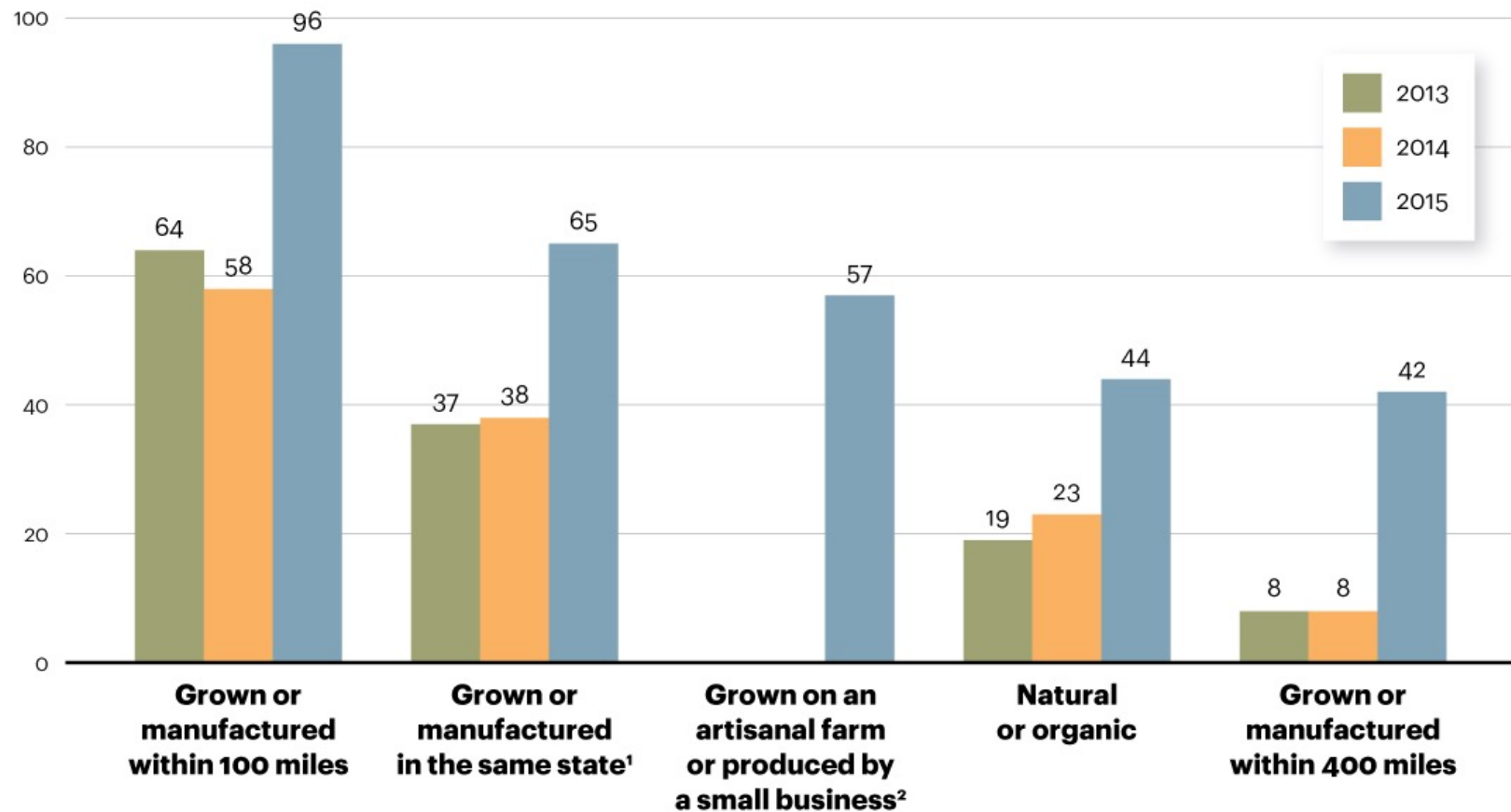
- Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μία σημαντική συζήτηση για τα τροφοχιλιόμετρα. Η απόσταση δηλαδή που διανύουν τα τρόφιμα από τον τόπο παραγωγής τους μέχρι το σημείο της τελικής κατανάλωσης τους (συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών)
- Γίνεται ολοένα γνωστότερη «η δίαιτα των 100 μιλίων» (100-Mile Diet), μία πρωτοβουλία όπου εστιατόρια, ξενοδοχεία, αλλά και μεμονωμένα νοικοκυριά προσπαθούν να χρησιμοποιούν προϊόντα που παράγονται σε ακτίνα 100 μιλίων.

Figure 1

Most shoppers define local food as grown or made within 100 miles

How do you define “local food”?

(% of respondents)

¹2013 and 2014 responses are for food grown in the same state.

²This is a new question in the 2015 study. Artisanal farms are those with fewer than 100 acres.

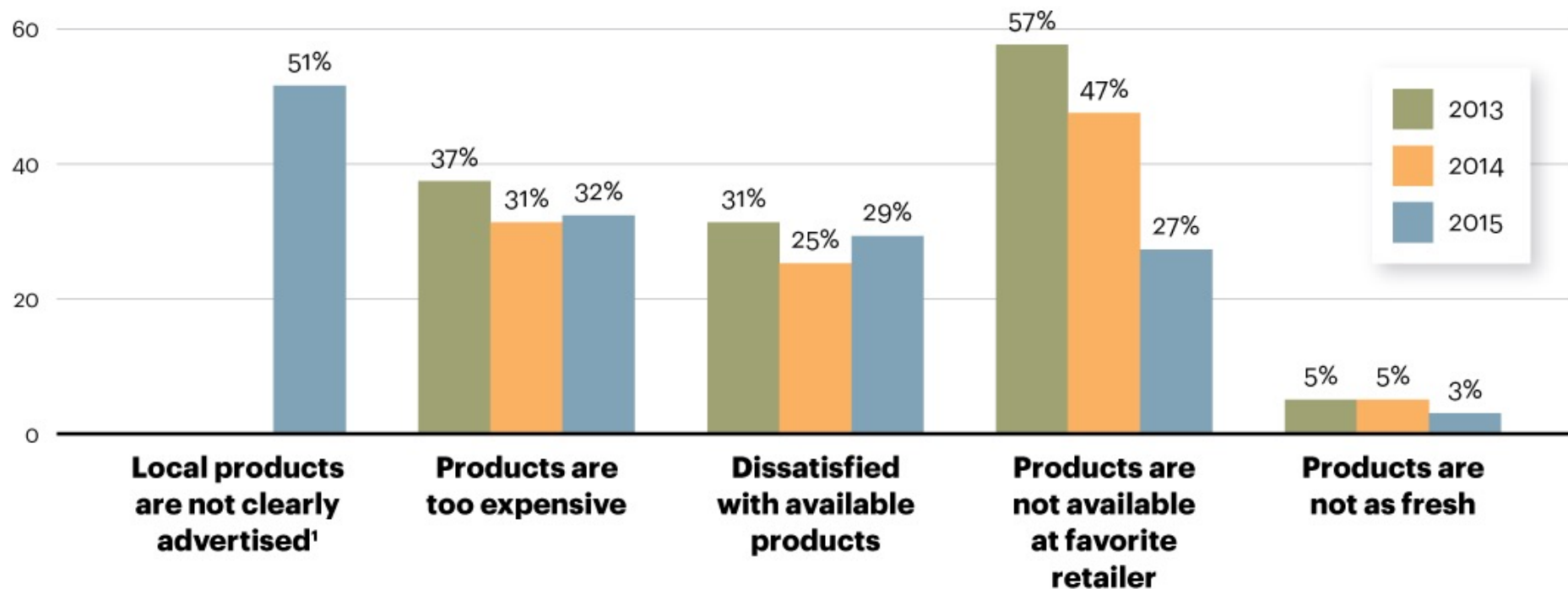
Note: Numbers do not add up to 100 percent because participants could choose multiple responses.

Source: A.T. Kearney analysis

Figure 2

Most buyers say that availability is no longer a hurdle, however they say local food is often not clearly advertised

What are the main reasons for not buying local groceries?

¹New survey question for 2015

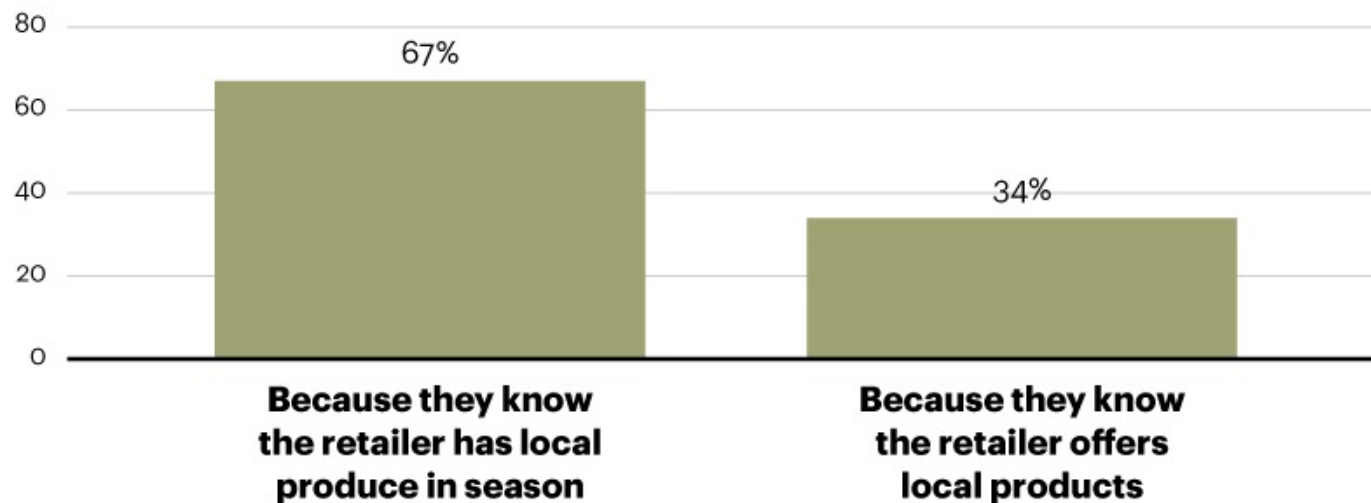
Source: A.T. Kearney analysis

Figure 3

Many shoppers will make a special trip to a store to buy local food

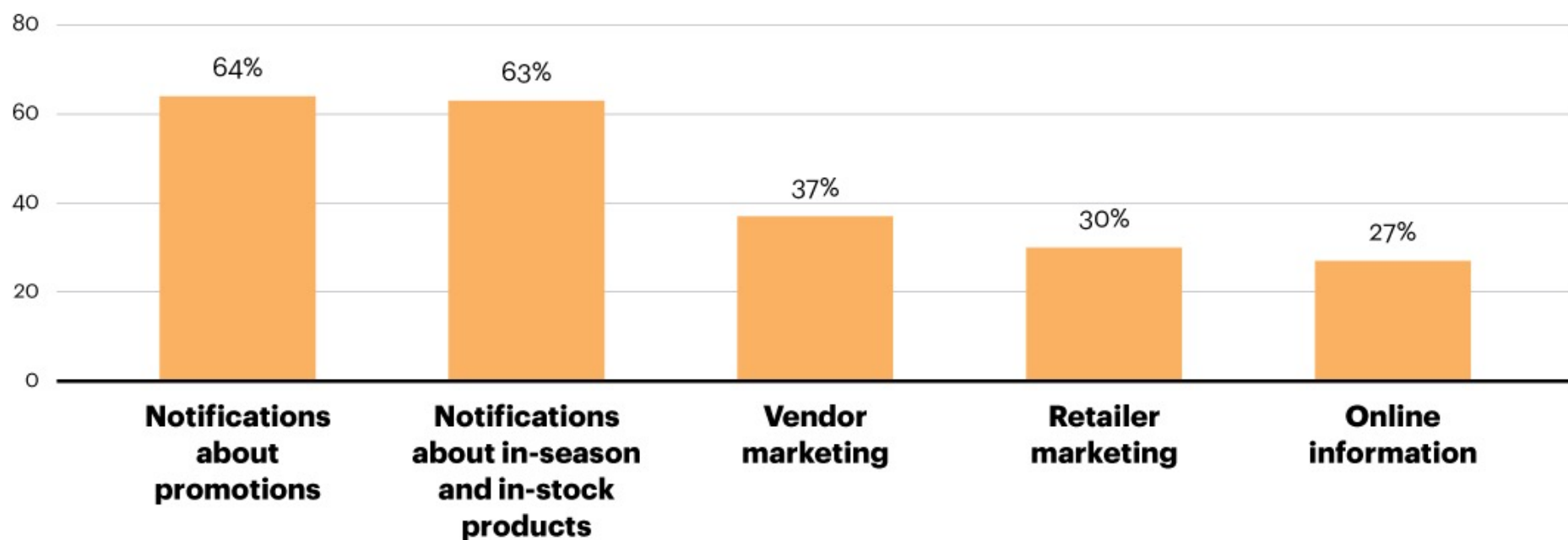
% of respondents willing to make a special trip to a retailer

Source: A.T. Kearney analysis

Figure 4
Advertising local food can draw in more shoppers

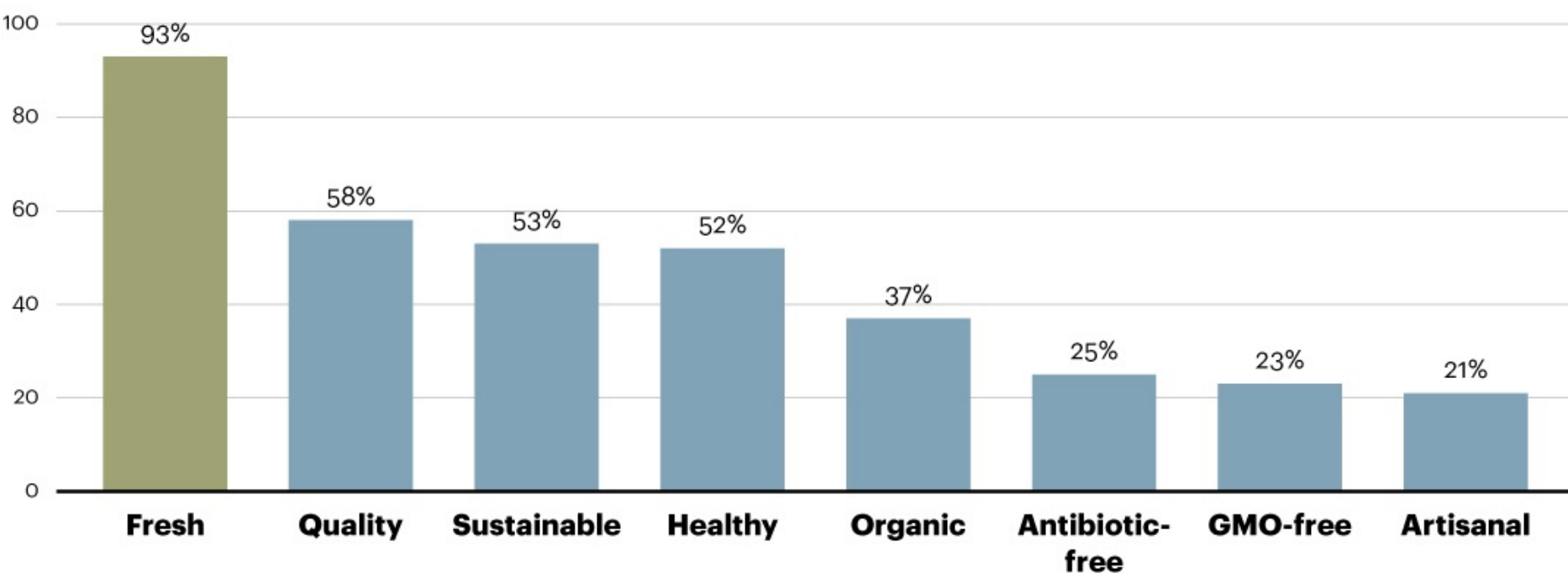
What promotional initiatives motivate you to buy local foods?
(% of respondents)

Source: A.T. Kearney analysis

Figure 5
Shoppers associate “local” with “fresh”—which they cite as the most important attribute in the food they buy

Which attributes are most important in the type of food you purchase?
(% of respondents)

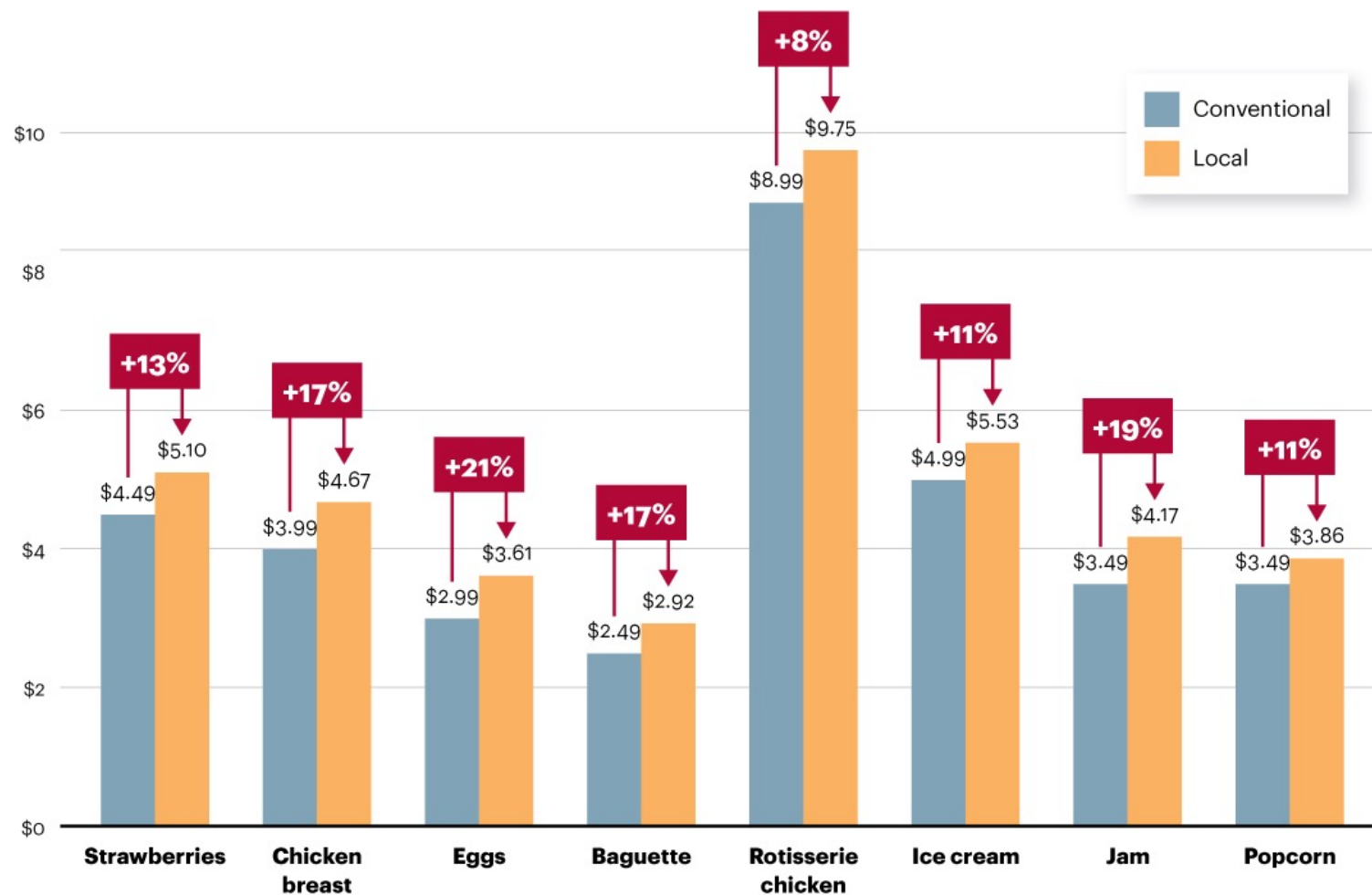
Notes: Numbers do not add up to 100 percent as participants could choose multiple responses. GMO is genetically modified organism.
Source: A.T. Kearney analysis

Figure 6

Consumers will pay more for local food

If you are willing to pay more for local food, how much more would you pay for specific products?

Average price (% difference between conventional and local)

Οι απόψεις των καταναλωτών για τα τοπικά τρόφιμα στις ΗΠΑ

- Οι απόψεις των καταναλωτών για τα τοπικά τρόφιμα σταδιακά διαφοροποιούνται και μεταβάλλονται, εντάσσοντάς τα στον τρόπο ζωής τους που είναι κοινωνικά και οικονομικά προσδιορισμένος:
  - Το **τοπικό επανα-ορίζεται** και αλλάζει κλίμακα
  - Το **μάρκετινγκ των τοπικών προϊόντων** είναι σημαντικό.
  - Τα τοπικά προϊόντα συνδέονται όλο και περισσότερο με το ότι είναι **φρέσκα**
  - Οι περισσότεροι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι να τα πληρώσουν **ακριβότερα**.
  - Διευρύνεται το ενδιαφέρον ώστε **όλο και περισσότερες κατηγορίες προϊόντων** να είναι τοπικά προϊόντα.

Τοπικά τρόφιμα και περιβάλλον στις ΗΠΑ

- Η κατανάλωση τοπικών τροφίμων συνδέεται με την περιβαλλοντική συνείδηση των καταναλωτών για μια σειρά από λόγους:
  - Τα τοπικά τρόφιμα έχουν **καλύτερη γεύση**
  - Η κατανάλωση τοπικών τροφίμων είναι **θετική για την υγεία** των καταναλωτών
  - Η κατανάλωση τροφίμων που έχουν παραχθεί τοπικά έχουν **θετική επίδραση στο περιβάλλον** (μειώνονται οι ρύποι)
  - Η κατανάλωση τοπικά παραγόμενων τροφίμων στηρίζει την **τοπική οικονομία**
- Η προώθηση των τοπικών προϊόντων οδήγησε σε μια νέα ορθοδοξία των locavores (όρος που πρωτοκαθιερώθηκε το 2005)

"Congratulations. You're eating local."

I thought we were dining
'international' tonight?

The broccoli is from Spain,
the potatoes from Portugal
and the lamb from New
Zealand. Send me a
postcard when you've eaten!

Τα τοπικά τρόφιμα και οι locavores

- Το «τέλειο γεύμα» όπως το κατανοεί ο Pollan (2006: 392) περιλαμβάνει τα ακόλουθα:
  - Στο μενού περιλαμβάνονται μόνο τρόφιμα που έχουν συλλεγεί από τη φύση ή έχουν παραχθεί από τον ίδιο
  - Το μενού πρέπει να περιλαμβάνει ένα αντιπροσωπευτικό είδος από τα ακόλουθα: ζωικά προϊόντα, λαχανικά και μανιτάρια όπως και αλάτι
  - Οτιδήποτε σερβίρεται πρέπει να ανήκει στην εποχή και να είναι φρέσκο
  - Δεν πρέπει να ξοδεύονται χρήματα για το γεύμα
  - Όσοι συμμετέχουν στο γεύμα βοήθησαν στην προετοιμασία του είτε είναι φίλοι και κοντινοί
  - Το φαγητό ετοιμάζεται από τον ίδιο

FARMERS

HOW LOCAL
IS THIS?

Τοπικά τρόφιμα και οι locavores

- Οι θιασώτες των τοπικών τροφίμων: τρώνε τοπικά τρόφιμα, αγοράζουν βιολογικά προϊόντα, υποστηρίζουν το δίκαιο εμπόριο και καταδικάζουν τα τρόφιμα-Φρακενστάιν...
- Ο χρυσός κανόνας σχετικά με την κατανάλωση τροφίμων είναι να είναι «δίκαια τρόφιμα» (just food) δηλαδή να λαμβάνουν υπόψη την περιβαλλοντική ευθύνη των καταναλωτών. Έτσι μια σειρά από κανόνες των locavores αμβλύνονται (McWilliams 2009):
  - Αναπροσδιορισμός της συζήτησης για τα τροφικά μίλια (food miles)
  - Πέραν την βιολογικής και συμβατικής γεωργίας
  - Ισορροπημένη χρήση της βιοτεχνολογίας
  - Ισορροπημένη χρήση των χημικών
  - Μείωση της άρωσης
  - Εξισορροπώντας την κτηνοτροφία και τη γεωργία

COUNTERTHINK

REMEMBER: YOU VOTE WITH YOUR DOLLARS. WHAT YOU BUY IS WHAT YOU ENCOURAGE.

Τα τοπικά τρόφιμα στην Ευρώπη

- Τα τοπικά τρόφιμα στην Ευρώπη δεν είναι κάτι εξωτικό ούτε κάτι που ανακαλύφθηκε πρόσφατα.
- Η ΕΕ **θεσμοποίησε την παραγωγή** τοπικών προϊόντων διαφορετικών κατηγοριών οργανώνοντας και προωθώντας το σκεπτικό που είχε ήδη εμπεδωθεί σε κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες.
- Με αυτόν τον τρόπο ώθησε στην διάχυση των διαφορετικών κατηγοριών τοπικών προϊόντων ωθώντας στην **γεωγραφική αναφορά** τους και στην κυριαρχία των **γεωγραφικών και πολιτισμικών τοπίων** για την προώθηση διατροφικών συνηθειών.
- Είναι ξεκάθαρο ότι αυτή η «**γεωγραφία των τοπικών προϊόντων**» **ωφελεί συγκεκριμένους τόπους έναντι άλλων**, αλλά παράλληλα προωθεί **έναν «πολιτισμό τοπικών τροφίμων»** που μπορούν να προσδιοριστούν και να αναπροσδιοριστούν...

Protecting Food Specialities in the EU

Europe has many different regions and the conditions for agricultural production vary. The different regions have specific production methods and culinary traditions. European, global consumers and food trade are showing an increasing interest in the qualities of these foods. The EU plays a major role in enhancing and safeguarding in many ways these high quality attributes and, for this reason, has developed three quality logos: PDO, TSG and PGI.

PROTECTED DESIGNATION OF ORIGIN (PDO)

A PDO gives status to a food product which is produced entirely within a defined geographical area using recognised skills and ingredients from the region and which is linked to its geographical origin. PDOs include many cheeses (e.g. Parmigiano Reggiano, Feta, Queso Manchego), meat products (such as Prosciutto San Daniele), olive oil (Kalamata, Montoro-Adamuz, Umbria), fruits and vegetables and many wines.

TRADITIONAL SPECIALTY GUARANTEED (TSG)

A TSG emphasises a product's traditional make-up or traditional production method. It is therefore not linked to a geographical region (Jamon Serrano is an example).

PROTECTED GEOGRAPHICAL INDICATION (PGI)

A PGI denotes a food linked by its quality and reputation to a region in which at least one stage of production took place. PGIs include beers (Münchener Bier, Ceskobudejovicke Pivo), meat (Scotch Beef, many types of French poultry) and also bakery products and fish (notably Scottish Farmed Salmon).

1102
REGISTERED PRODUCTS
on July 31st 2012

PRODUCTS REGISTERED PER CLASS

116 10.5% of total
Oils and fats
(butter, margarine, oil, etc.)

297 27% of total
Fruit, vegetables and cereals
(fresh or processed)

200 18.1% of total
Cheeses

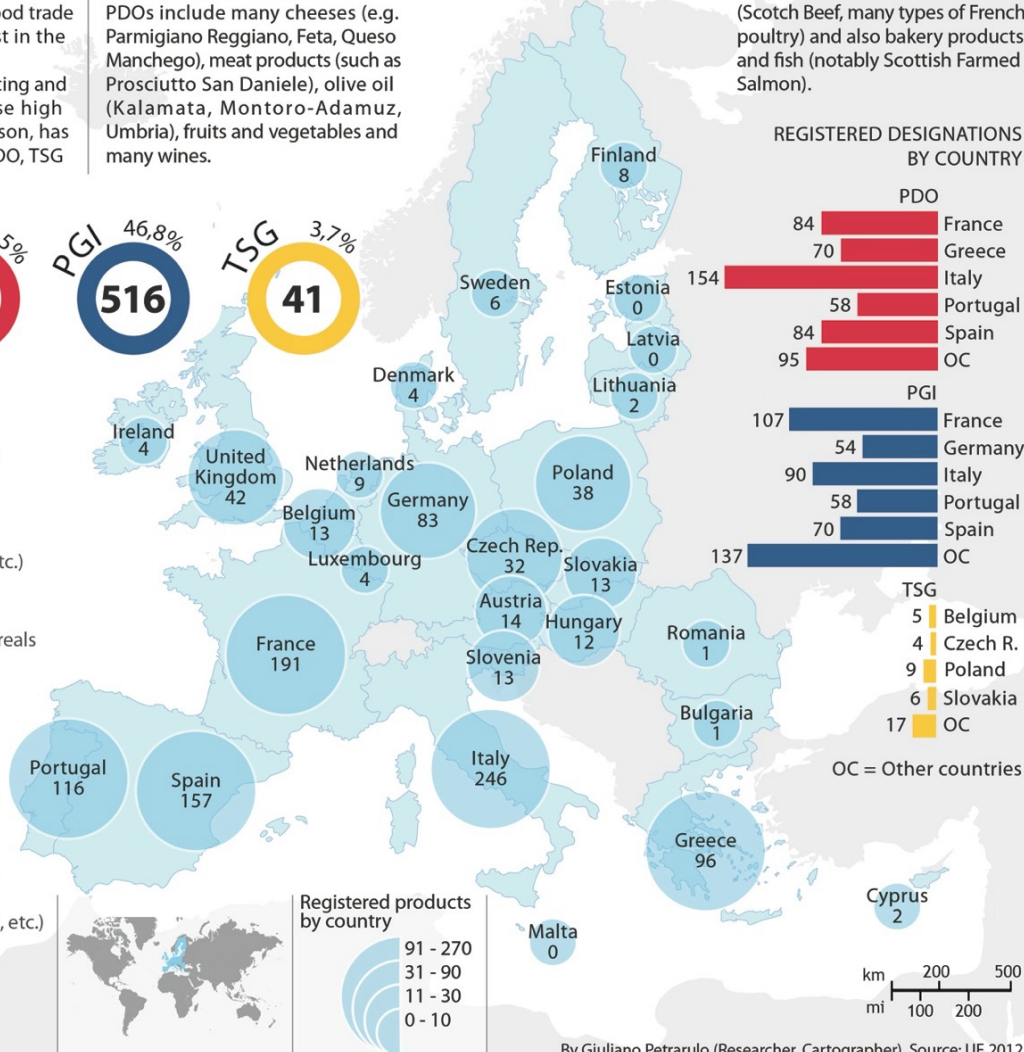
127 11.5% of total
Fresh meat

126 11.4% of total
Meat products
(cooked, salted, smoked, etc.)

236 21.5% of total
Other foods

Τα τοπικά τρόφιμα στην Ελλάδα της κρίσης

- Στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης που είναι ιδιαίτερα εμφανής η αδυναμία κατανάλωσης των σχετικά ακριβών τοπικών προϊόντων από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα αναπτύχθηκε μια σημαντική φιλολογία σχετικά με την άνοδο σχημάτων τοπικής παραγωγής τροφίμων:
- Ορισμένα παραδείγματα είναι (χωρίς ιεράρχηση):
  - Το «κίνημα της πατάτας» ή αλλιώς το κίνημα χωρίς μεσάζοντες
  - Οι αστικοί λαχανόκηποι
  - Η επιστροφή στην ύπαιθρο (κυρίως νέων) με παράλληλη προώθηση τοπικών προϊόντων
  - Η προώθηση της Κοινοτικά Υποστηριζόμενης Γεωργίας (ΚΥΓΕΩ)

Τα τοπικά τρόφιμα ως παράγοντας αλλαγής

- Οι σύγχρονες προσπάθειες κατευθύνονται προς εναλλακτικές ηθικές προσεγγίσεις για την παραγωγή και την κατανάλωση των τροφίμων (Pratt and Luetchford 2014).
- Τα σύγχρονα κινήματα γύρω από τη διατροφή υπογραμμίζουν χρονδρικά τα ακόλουθα ζητήματα:
  - Τις **κοινωνικές σχέσεις** απέναντι στην ανωνυμία
  - Σε ιδέες που προκρίνουν την **αυτονομία και τα όρια** απέναντι στην ελεύθερη αγορά και τον διαχωρισμό παραγωγής και κατανάλωσης σε διακριτές σφαίρες
  - Στην εγκαθίδρυση **δίκαιων τιμών** στα προϊόντα απέναντι στους ενδιάμεσους και στα κέρδη των μεγάλων επιχειρήσεων
  - Στην **ρύθμιση** απέναντι στην προωθούμενη απορρύθμιση των αγορών τοπικών προϊόντων

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

- Τα τοπικά τρόφιμα και οι διατροφικές συνήθειες των καταναλωτών στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ διαφέρουν σημαντικά.
- Οι προωθούμενες πολιτικές για τα τοπικά τρόφιμα εντάσσονται στο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο της κάθε περιοχής.
- Η ΚΑΠ έχει παίξει έναν αρκετά σημαντικό ρόλο για την θεσμοποίηση και την επέκταση των τοπικών/ ποιοτικών προϊόντων στις χώρες της ΕΕ ενδυναμώνοντας ταυτόχρονα τις τοπικές οικονομίες
- Τα τελευταία έτη έχουν αυξηθεί τα διατροφικά κινήματα που προωθούν την διατροφική κυριαρχία (food sovereignty) και παράλληλα αμφισβητούν τα κυρίαρχα πρότυπα τοπικών και ποιοτικών προϊόντων, αναδεικνύοντας τον ρόλο των κοινωνικών σχέσεων, της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης στην παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων